

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D32 19 มิ.ย. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ทบ.เชิญคณะ ผชท. ทหารต่างประเทศ ประชุมชี้แจงกรณี ไทย - กัมพูชา	การทูตทหารเชิงรุก: ไทยกับเกมภูมิรัฐศาสตร์ชายแดนกัมพูชา	
ประเด็นสำคัญ	- ความตึงเครียดในบริบทไทย-กัมพูชา - ความหมายของการเชิญ ผชท. ต่างประเทศ: การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ - ปฏิบัติการของกัมพูชาและอาเซียน - สื่อ กระแสสังคม และความชอบธรรม	

ท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชากลับมาอยู่ในความสนใจอีกครั้ง เมื่อกองทัพไทยตัดสินใจเชิญคณะผู้ช่วยทูตทหารจากนานาประเทศเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความตึงเครียดในพื้นที่ชายแดน แนวทางนี้ไม่เพียงเป็นการจัดการด้านความมั่นคงเท่านั้น หากยังสะท้อนถึงบทบาทของ “การทูตทหาร” (military diplomacy) ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในบริบทโลกยุคใหม่ที่ “ข้อมูล” และ “การรับรู้” (perception) เป็นอาวุธทรงอิทธิพลไม่น้อยไปกว่าปืนกล

การเชิญผู้ช่วยทูตทหารจากสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศในประเทศไทยเข้ารับฟังการชี้แจงโดยตรงจากฝ่ายไทย แสดงให้เห็นถึงความพยายามของกองทัพไทยในการสร้างความโปร่งใส และป้องกันการบิดเบือนข้อมูลที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ชายแดนมีความอ่อนไหวทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ความมั่นคง และอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่

ความตึงเครียดในบริบทไทย-กัมพูชา: ความซับซ้อนที่มากกว่าพรมแดน

บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามักเป็นพื้นที่อ่อนไหวทั้งในมิติความมั่นคงและอัตลักษณ์ประวัติศาสตร์ ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความคลุมเครือของเส้นเขตแดน ซึ่งมีรากฐานมาจากการทำสนธิสัญญาระหว่างอาณาจักรฝรั่งเศสกับสยามเมื่อกว่าร้อยปีก่อน ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือข้อพิพาทกรณีปราสาทพระวิหาร ที่กลายเป็นชนวนให้

เกิดความขัดแย้งหลายครั้งในอดีต แม้ปัจจุบันปัญหาดังกล่าวจะคลี่คลายในระดับหนึ่ง แต่ความไม่ไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการยังคงดำรงอยู่

การชี้แจงของกองทัพบกครั้งนี้นั้น เกิดขึ้นจากความขัดแย้งที่การเจรจาระดับท้องถิ่นไม่สามารถบรรลุข้อยุติได้โดยง่าย และเมื่อข้อมูลเริ่มปรากฏในสื่อและโซเชียลมีเดีย ก็เกิดการตอบโต้ทางวาทกรรมระหว่างสองประเทศ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่อาจนำไปสู่การเข้าใจผิดหรือแม้แต่การปลุกกระแสชาตินิยม

ในอดีต การทูตทหาร (Military Diplomacy)

เป็นเครื่องมือรองจากการทูตพลเรือน ใช้เพียงในระดับความสัมพันธ์ปกติ เช่น การฝึกซ้อม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรอง หรือการสร้างควมไว้วางใจผ่านกลไก ASEAN Defence Ministers' Meeting (ADMM) หรือ ARF แต่เมื่อโลกเข้าสู่ยุค “ภูมิรัฐศาสตร์แบบเหลื่อมซ้อน” (Overlapping Geopolitics) ที่มีทั้งภัยคุกคามข้ามพรมแดน ภัยไซเบอร์

และการช่วงชิงอิทธิพลโดยมหาอำนาจ การทูตทหารจึงเริ่มกลายเป็นกลไกหน้าแรกในการป้องกันวิกฤตมากกว่าการรับมือภายหลัง

กรณีไทย-กัมพูชาในปี 2568 อาจดูเป็นเพียงการเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องพรมแดน แต่หากวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง จะพบว่าภูมิหลังของความขัดแย้งนี้โยงใยกับปัจจัยที่ซับซ้อน ตั้งแต่ความทรงจำประวัติศาสตร์ช่วงอาณานิคม การตีความแผนที่ที่ต่างกัน การมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน เช่น การขุดแร่ หรือโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยที่ประชิดกับเขตแดนที่ยังไม่ตกลงแน่ชัด ดังนั้น การชี้แจงข้อมูลต่อผู้ช่วยทูตทหารจากประเทศต่าง ๆ จึงไม่ใช่เพียงการให้ข่าว แต่เป็นการกำหนด "กรอบการรับรู้" (framing) ต่อสังคมระหว่างประเทศ

ความหมายของการเชิญผู้ช่วยทูตทหารต่างประเทศ: การสื่อสารเชิงกลยุทธ์

กองทัพบกไทยมีเป้าหมายชัดเจนในการประชุมชี้แจงครั้งนี้ ได้แก่

1. ควบคุมภาพลักษณ์เชิงยุทธศาสตร์

ด้วยความที่ข่าวสารในยุคปัจจุบันถูกแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านโซเชียลมีเดีย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถสร้าง “ความชอบธรรมเชิงการเล่าเรื่อง” ได้ก่อน ก็จะได้เปรียบทางการเมืองระหว่างประเทศ การที่กองทัพบกไทยเชิญ ผชท. จากประเทศต่าง ๆ เข้ารับฟังข้อมูลเชิงลึกจึงเป็นการ “ตั้งธงทางความคิด” ว่าฝ่ายไทยมีความโปร่งใส ไม่ต้องการความรุนแรง และมีพฤติกรรมที่ยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

2. ส่งสัญญาณถึงกัมพูชาและพันธมิตรภูมิภาค

การเปิดเผยข้อมูลต่อสายตาของนานาชาติเท่ากับส่งสารทางอ้อมถึงรัฐบาลกัมพูชาว่าไทยมีความพร้อมทั้งในเชิงการทูต การทหาร และการสื่อสารระหว่างประเทศ การเปิดเวทีนี้ยังเป็นการสร้างแรงกดดันแบบนุ่มนวล (soft pressure) ให้กัมพูชาแสดงความร่วมมือและลดท่าทีแข็งกร้าวต่อสาธารณะ

3. สกัดความเคลื่อนไหวของมหาอำนาจภายนอก

ในบริบทภูมิรัฐศาสตร์ปัจจุบัน มหาอำนาจเช่น จีน สหรัฐฯ หรือแม้แต่รัสเซีย ต่างมีผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การสร้าง “การรับรู้ร่วม” ให้กับทูตทหารจากประเทศเหล่านี้ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเข้าใจผิด อคติ หรือการตัดสินใจที่อาจส่งผลกระทบต่อสมดุลอำนาจในภูมิภาค

ปฏิกิริยาของกัมพูชาและอาเซียน: ช่องว่างของกลไกสันติภาพ

แม้ฝ่ายไทยจะเปิดกว้างและเน้นการสื่อสารเชิงสันติภาพ แต่ฝ่ายกัมพูชากลับมีท่าทีระแวดระวัง โดยบางรายงานข่าวระบุว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกัมพูชารู้สึก “ไม่สบายใจ” กับการที่ไทยนำประเด็นภายในไปเผยแพร่ในระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตาม ปฏิกิริยานี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาโครงสร้างของความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาในระดับรัฐ ซึ่งแม้จะมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างมาก แต่กลับไม่มี “ช่องทางสื่อสารในภาวะวิกฤต” ที่มีประสิทธิภาพ และมีความไว้วางใจเพียงพอ

ในขณะที่อาเซียน ซึ่งควรเป็นเวทีกลางในการคลี่คลายสถานการณ์ กลับยังคงปฏิบัติตามหลัก “ไม่แทรกแซง” (Non-interference) และใช้กลไกการทูตแบบอ้อม (quiet diplomacy) เป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ขนาดเล็กแต่มีศักยภาพจะบานปลายเช่นนี้ได้อย่างทันท่วงที การที่ไทยต้องอาศัยการทูตทหารโดยตรงกับนานาชาติ จึงเป็นภาพสะท้อนถึงความเปราะบางของกลไกความมั่นคงในระดับภูมิภาค

สื่อ กระแสสังคม และความชอบธรรม

อีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กองทัพกดดันเร่งขึ้นคือบทบาทของ “สื่อมวลชน” และ “กระแสชาตินิยมในสังคมออนไลน์” ฝ่ายกัมพูชาเผยแพร่ภาพและข้อมูลที่กล่าวหาว่าทหารไทยละเมิดเส้นเขตแดน ซึ่งหากไม่มีการตอบสนองจากฝ่ายไทยในทันที ก็อาจเกิดกระแสกดดันจากองค์กรสิทธิมนุษยชนหรือรัฐสภาประเทศที่มีบทบาทด้านสิทธิพลเมือง เช่น ประเทศในยุโรปหรือสหรัฐฯ การเปิดเผยข้อมูลโดยตรงต่อ ผชท.จึงเป็นการลดขั้นตอนการสื่อสาร ให้เจ้าหน้าที่ทหารต่างประเทศมี “ข้อมูลดิบ” จากฝั่งไทย ซึ่งช่วยลดแรงกระเพื่อมทางการเมืองระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี

การเชิญผู้ช่วยทูตทหารจากประเทศต่าง ๆ มาร่วมรับฟังการชี้แจงของกองทัพไทย ไม่ได้เป็นเพียงการประชุมปกติทางทหาร หากแต่เป็นการเล่นเกมทางยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาค ที่รวมทั้งการทูต การจัดการภาพลักษณ์ และการควบคุมกระบวนการรับรู้ในนานาประเทศอย่างเป็นระบบ ในบริบทที่อาเซียนยังขาดกลไกการจัดการความขัดแย้งอย่างแข็งแกร่ง และสื่อออนไลน์กลายเป็นสนามรบใหม่ การทูตทหารจึงอาจกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยรักษาเสถียรภาพของภูมิภาคในทศวรรษหน้า

การเคลื่อนไหวของไทยในกรณีนี้ จึงควรได้รับการวิเคราะห์และติดตามอย่างใกล้ชิด เพราะสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากการใช้กำลังเป็นหลัก สู่การใช้ “ข้อมูล-ความโปร่งใส-การสื่อสาร” เป็นอาวุธหลักในเวทีภูมิรัฐศาสตร์แบบใหม่ ซึ่งไม่ใช่แค่การอยู่รอดในความขัดแย้ง แต่คือการกำหนดทิศทางของเกมก่อนที่ความขัดแย้งจะเริ่มต้น

พ.อ.หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ. หก.วทบ.

อ้างอิง

1. กองทัพบก. (2568, มิถุนายน 6). กองทัพบกชี้แจงกรณีชายแดนไทย-กัมพูชาต่อผู้ช่วยทูตทหารต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.thaigov.go.th/news>
2. <https://www.facebook.com/thestandardth/posts/>
3. กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). แนวนโยบายความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน.
4. กฤตยา เกียรติศักดิ์. (2564). การทูตทหาร: บทบาทใหม่ของกองทัพในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. วารสารความมั่นคงศึกษา, 8(2), 24-41.
5. <https://www.youtube.com/watch?v=g0i2u2-BPqo>